

WINCENTY WRZEŚNIEWSKI
Akademia Rolnicza w Poznaniu

PORADNICTWO PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNE W PRACY DORADCY ROLNICZEGO

Wprowadzenie

Pogłębiający się kryzys ekonomiczny polskiej wsi powoduje, że rodzina rolnicza przeżywa dziś poważne trudności ekonomiczne, które determinują postawy i zachowanie jej członków.

Należy się więc spodziewać, że doradca rolniczy będzie się spotykał coraz częściej także z problemami edukacyjnymi i wychowawczymi rodziny rolniczej, które będą zgłaszane przez rolników równolegle z kwestiami branżowymi i ekonomicznymi. Na te problemy nie może być obojętny doradca rolniczy. Powinien udzielić określonej porady oraz wskazać osoby lub instytucje, do których będzie się mógł zgłosić rolnik.

Biorąc pod uwagę, że wielu doradców rolniczych posiada przygotowanie pedagogiczne i często wieloletni staż pracy w szkole podstawowej lub rolniczej mogliby oni być doskonałym ogniwem przekazu informacji między rodziną rolniczą (środowiskiem rolniczym) a władzami administracji państwowej i samorządu terytorialnego oraz szkołami. Wiele rodzin rolniczych jest bardziej otwartych i szczerych w kontakcie z doradcą rolniczym, z którym spotyka się na co dzień, niż z urzędnikiem administracji państwowej, czy też samorządowej.

W prezentowanym artykule przedstawiono kluczowe informacje na temat poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego, z którego aktualnie rodziny rolnicze korzystają w niewielkim stopniu.

1. Podstawy prawne poradnictwa psychologiczno – pedagogicznego

Powstanie poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego i zawodowego w Polsce datuje się na początek XX wieku. Generalnie rozwijało się ono w czterech kierunkach:

- a) opieka nad dziećmi mającymi trudności w obowiązkach szkolnych,

- b) pomoc uczniom w wyborze określonego zawodu,
- c) opieka psychologiczno-pedagogiczna nad szkołami,
- d) badanie stopnia upośledzenia umysłowego dzieci.

Aktualna ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 roku (Dz. U. nr 95, poz. 425) wraz z późniejszymi zmianami, zapewnia „dostosowanie treści, metod i organizacji nauczania do możliwości psychofizycznych uczniów, a także możliwości korzystania z opieki psychologicznej i specjalnych form pomocy dydaktycznej” (Art. 1, pkt. 4). Formą działalności dydaktyczno-wychowawczej są „zajęcia korekcyjno-wyrównawcze organizowane dla uczniów mających trudności w nauce oraz inne zajęcia wspomagające rozwój dzieci i młodzieży z zaburzeniami rozwojowymi, (Art. 64, pkt. 3). Ponadto poradnie wychowawczo-zawodowe, psychologiczno-pedagogiczne oraz inne poradnie specjalistyczne funkcjonujące w ramach systemu oświaty udzielają „dzieciom i młodzieży, rodzicom i nauczycielom specjalistycznej pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu” (Art. 2, pkt. 4).

Zagadnienia powyższe zostały szczegółowo przedstawione w Rozporządzeniach Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 maja 1993 roku w sprawie zasad udzielania uczniom pomocy psychologicznej i pedagogicznej (Dz. Urz. MEN nr 6, poz. 19) oraz 11 czerwca 1993 roku, w sprawie organizacji i zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz innych publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. nr 67, poz. 322).

Na podstawie Rozporządzenia MEN z dnia 19 kwietnia 1999 roku, w sprawie zasad oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkole „nauczyciel jest zobowiązany, na podstawie pisemnej opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innej poradni specjalistycznej, obniżyć wymagania edukacyjne, o których mowa w &4, ust. 1, w stosunku do ucznia u którego stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się lub deficyty rozwojowe, uniemożliwiające sprostanie wymaganiom edukacyjnym wynikającym z programu nauczania” (Dz. U. Nr 41, poz. 413).

Z kolei Rozporządzenie MEN z dnia 15 lutego 1999 roku, w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych, upoważnia dyrektora szkoły do „zorganizowania zajęć dla grupy uczniów, z uwzględnieniem ich potrzeb i zainteresowań, w tym zajęć wyrównawczych”, w ramach tzw. godzin do dyspozycji dyrektora szkoły, które są organizowane, jeśli są stosowne środki finansowe (Dz. U. Nr 14, poz. 128 i nr 41, poz. 415).

Organizację i prowadzenie różnych form pomocy psychologicznej, pedagogicznej oraz rewalidacji indywidualnej określa Zarządzenie nr 29 MEN, z dnia 4 października 1993 roku, w sprawie zasad organizowania opieki nad uczniami niepełnosprawnymi i ich kształcenia w ogólnodostępnych i integracyjnych publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz organizacji kształcenia spe-

cyjnego (Dz. Urz. MEN nr 9, poz. 36) oraz Rozporządzenie MEN z dnia 21 lutego 1994 roku w sprawie rodzajów i zasad działania publicznych placówek opiekuńczo-wychowawczych i resocjalizacyjnych oraz ramowych statutów tych placówek (Dz. U. nr 41, poz. 156 oraz nr 67, poz. 758 z 1999 r.).

Natomiast zasady dokumentacji zajęć dydaktyczno-wyrównawczych i specjalistycznych określa Rozporządzenie MEN z dnia 19 kwietnia 1999 roku, w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz. U. nr 41, poz. 414).

2. Formy pośredniej pomocy udzielanej przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne

W ramach form pośredniej pomocy udzielanej dzieciom i młodzieży, dominują głównie orzeczenia kwalifikujące do:

- indywidualnego nauczania,
- kształcenia integracyjnego,
- kształcenia w szkołach średnich dla uczniów z problemami zdrowotnymi,
- specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych,
- placówek resocjalizacyjnych,
- domów dziecka oraz rodzinnych domów dziecka,
- kształcenia z wadami różnych zmysłów,
- kształcenia upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym i głębokim,
- kształcenia niedostosowanych społecznie i uzależnionych.

Ponadto poradnie opiniują wnioski w sprawie :

- odroczenia obowiązku szkolnego,
- przyspieszenia obowiązku szkolnego,
- zezwolenia na indywidualny tok nauki,
- obniżenia wymagań programowych,
- zwolnienia z nauki przedmiotów,
- kwalifikowania do klas wyrównawczych i terapeutycznych,
- skierowania do szkoły przysposabiającej do pracy zawodowej,
- skierowania do placówki opiekuńczo-wychowawczej.

3. Formy bezpośredniej pomocy udzielanej przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne

Do form bezpośredniej pomocy należą zajęcia i porady prowadzone przez pracowników poradni, na przykład:

- zajęcia z uczniami zdolnymi,
- zajęcia korekcyjno-kompensacyjne,
- zajęcia związane z wyborem zawodu,
- zajęcia dla dzieci mających trudności w nauce szkolnej,
- zajęcia antystresowe dla maturzystów,
- terapia logopedyczna,
- terapia dla dzieci z mózgowym porażeniem,
- terapia dla dzieci moczących się,
- terapia dla zagrożonych uzależnieniami,
- terapia dla dzieci z zaburzeniami nerwicowymi,
- konsultacje dla zagrożonych sektami.

4. Inne usługi świadczone przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne

Poradnie prowadzą także:

- doskonalenie nauczycieli,
- ekspertyzy stanu placówek oświatowych i wychowawczych,
- działalność wydawniczą i promocyjną w zakresie wiedzy i terapii psychologiczno-pedagogicznej (ulotki, broszury, programy radiowe, telewizyjne i komputerowe),
- poradnictwo sądowe,
- zajęcia edukacyjne dla rodziców dzieci jękających się, moczących się, upośledzonych, uzależnionych, z wadami słuchu, dyslektycznych i innych.

Ważną formą pomocy dla młodzieży jest udzielanie porad w ramach „Telefonu Zaufania”, która polega na tym, że specjaliści poradni psychologiczno-pedagogicznej pełnią dyżury w Młodzieżowym Telefonie Zaufania (MTZ). Kluczową zasadą MTZ jest zapewnienie osobom kontaktującym się dostępności przez całą dobę, anonimowości, życzliwości i wyczerpujących informacji.

Najczęstszą tematyką poruszaną przez młodzież w trakcie komunikowania się z MTZ jest przeważnie:

- alkoholizm i narkomania,
- przemoc w rodzinie,
- problematyka dojrzewania (antykoncepcja, ciąża, itp.),
- niepowodzenia w szkole,
- wybór zawodu,
- depresja (tendencje samobójcze, osamotnienie, itp.) i inne.

5. Inne instytucje świadczące bezpłatne porady psychologiczno-pedagogiczne dla młodzieży i rodziców

Bezpłatne porady specjalistyczne w zakresie rozwiązywania problemów życiowych dzieci, młodzieży i rodziców udzielają także różne instytucje i stowarzyszenia:

1. W zakresie problematyki szkolnej i rodzinnej:
 - Komitet Ochrony Praw Dziecka,
 - Pogotowie Opiekuńcze,
 - Policyjna Izba Dziecka,
 - Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy,
 - Wojewódzka Przychodnia Odwykowa.
2. W zakresie problematyki uzależnień:
 - „MONAR”,
 - Psychologiczny Telefon Zaufania,
 - Wojewódzkie Centrum Medycyny Pracy.
3. W zakresie problematyki sekt:
 - Dominikańskie Centrum Informacji o Sektach i Nowych Ruchach Religijnych.

6. Wnioski

1. Rolnicze służby doradcze powinny w większym stopniu uwzględniać w codziennej pracy pomoc poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz wychowawczo-zawodowych w celu przezwyciężania stresu, lęków i zagubienia w rodzinach rolniczych, uczenia pozytywnego myślenia i kreatywnych postaw.
2. Koniecznym jest przeprowadzenie cyklu konferencji dla doradców rolniczych poświęconych tematyce psychologiczno-pedagogicznej, a zwłaszcza w zakresie doskonalenia asertywności rolników.